

Af Ole Jean Nielsen.

Historien om Lyseng Kirke.

Vi vil forsøge at give en orientering om den udvikling, som Østre Kapel har gennemgået, til vi i dag har en ny kirke - Lyseng Kirke. Menighedsrådsmedlemmer i Skåde og Holme Sogne har arbejdet tæt sammen om en ny fremtid for Østre Kapel. Resultatet ses i dag. Et flot ombygget og renoveret kapel er blevet til en kirke.

I de tilgængelige papirer fremgår det, at den oprindelige Holme Kirke i 1862 var så nedslidt, at der var behov for at gøre noget drastisk, da man både talte om risiko for nedstyrning m.v. altså virkelige store problemer.

Ved synet i 1881 står det helt klart om denne tilstand. Der måtte arbejdes hurtigt, og det blev der. imponerende hurtigt – allerede godt et år efter var den nye Holme Kirke klar – placeret på det samme sted som den oprindelige kirke. Den nye Holme Kirke var større end den oprindelige, så der måtte inddrages noget af kirkegårds arealet.

I de følgende år var det heller ikke kirken, men kirkegården, som blev problemet for ejerne, som var Marselisborg Gods og med beboerne som medejere. De nye ejere bliver ”Tiendejere”, og får dermed ansvaret for både det praktiske og det økonomiske.

Efter nogle år skete der en organisatorisk ændring af kirkelivet, og i 1903 blev det første menighedsråd i Holme valgt. Hele pastoratet inkl. Skåde og Tranbjerg havde et folketal på 1774 personer. I dag er der alene i Holme og Skåde Sogne omkring 22.000 personer.

I 1906 måtte man konstatere, at kirkegården var for lille, og der måtte findes plads til anlæg af en assistens kirkegård, da det var umuligt at udvide den gamle kirkegård. Der blev anbefalet, at der blev bygget et ligkapel imellem Holme og Skåde byer, og så vidt muligt centralt i området. Fra 1910 fik præsterne tilladelse til at foretage jordpåkastelse men vi skal længere frem i tiden, inden der blev en teologisk accept af den begravelsesform, som vi kender i dag.

Kapellet blev besluttet og byggeriet kom i gang, således af kapellet blev færdigt i 1912 – 13. Det blev så stort, at der var plads til 4 kister ad gangen, og rum til sørgehøjtideligheden, bænke og stole med plads til ligfølget samt præsteværelse- En passende klokke til ringning m.v.

Det blev et kapel holdt i gammel romantisk stil med sokkel af store natursten og overbygning med tegltag. Arkitekt A. Fritz, Århus fik opgaven. Teglværksdynastiet Nymark leverede store munkesten til byggeriet. Der var dog mangler, idet der ikke var gjort plads til præstens hesteopstald.

Bortset fra det var kapellet nu klar til anvendelse, og i de efterfølgende år blev kapellet ret flittigt brugt til begravelser og andre handlinger. I 1922 blev klokkestabelen fornyet – denne gang udført i egetræ på betonfundamenter. I 1927 blev opført et nødtørftshus.

I årene op til 2. verdenskrig voksede ønsket om en kirke og kirkegård i Skåde. Frederikskirken blev opført i årene 1942 – 44, og indviet 1. december 1944.

I 1948 blev Skåde et selvstændigt sogn – udskilt fra Holme Sogn – og med egen præst. I 1951 fik Holme tilladelse til at udbygge sin kirkegård, og dermed blev Østre kapel mere eller mindre overflødig – og aktiviteterne her blev reduceret.

Vi skal efterhånden mange år tilbage siden kapellet er blevet anvendt. Det har således stået ubrugt hen i rigtig mange år. Der var ikke den store interesse for kapellet, hvorfor det langsomt men sikkert forfaldt.

Med den voldsomme befolknings tilvækst i Holme, Højbjerg og Skåde blev sognene i Holme og Skåde store og med menigheder op til 10 – 11.000 personer i hvert sogn. Det var mange personer at betjene, hvorfor der opstod den tanke, at det kunne være en god ide, at opdele de to store sogne i tre. Dette skulle ske ved, at ændre sognegrænserne og tage menighed fra Holme og Skåde til et nyt sogn med egen kirke m.v. Ideen vandt imidlertid ikke gehør hverken i Holme eller Skåde menighedsråd.

Byggeri af en ny tredje kirke skønnedes at ville koste 40 – 50 mill. kr., hvorimod en ombygning og renovering af Østre Kapel kunne realiseres betydeligt billigere. Samtidig var placeringen midt imellem de to hovedkirker central i forhold til den befolkningstilvækst, der var sket i området.

Det blev besluttet at nedsætte et fællesudvalg de to sogne imellem for at undersøge mulighederne for at realisere den tanke, at udbygge Østre Kapel. Det første udvalg fik ikke held til at gennemføre tankerne, men efter en pause blev det besluttet at forsøge med et nyt udvalg.

I 2001 – 02 gik udvalget i gang. Alle de indledende øvelser blev gjort, og der var enighed i udvalget om, at denne gang skulle projektet lykkes. Der blev arrangeret et møde på biskoppens kontor, hvor udvalget redegjorde for planerne og argumenterede for, at det var en bedre og mere realistisk model end gennemførelse af tankerne om en ny tredje kirke.

Udvalget fik en god modtagelse, og biskoppen var begejstret for det forhold, at to store sogne indgik et samarbejde. Kapellet blev besigtiget af biskoppen, hans medarbejdere og den kongelige bygningsinspektør- Kapellet som bygning blev konstateret sundt og absolut egnet til at arbejde videre med.

Udvalget udarbejdede en rapport, der beskrev visionerne og de aktiviteter, som et renoveret og udbygget kapel ville kunne udfylde. Rapporten blev tiltrådt i de kirkelige instanser og efterfølgende anvendt til udskrivning af en arkitektkonkurrence. Konkurrencen blev vundet af Sahls Tegnesteue, der havde løst flere andre kirkelige projekter, bl.a. i Risskov Kirke og en større ny kirke på Sjælland.

Der var således godkendelse af projektet, og herefter blev der udarbejdet et udbudsmateriale, således at bygningshåndværkerne kunne byde ind med en pris på byggeriet. Licitationen blev gennemført – med et resultat, der var lige i overkanten af det forventede.

Hermed lå det fast, hvad en realisering af projektet (tankerne) ville koste. Med det udgangspunkt blev der forhandlet med Provsti og Stift. Med Århus Søndre Provsti og Provsten i spidsen blev der forhandlet med de øvrige provstier i Århus. Udvalget fik foretræde og præsenterede projektet og visionerne, og resultatet blev, at de 4 provstier samlet ville stille finansieringen til rådighed over 2 år med en flot startkapital, der dog lige knap nok opfyldte den fulde finansiering.

Licitationen blev endevendt med henblik på opnåelse af besparelser, så finansiering og realisering var i balance. Der var her behov for flere forhandlinger, men til sidst lykkedes det at nå det resultat, der var nødvendigt, for at byggeriet kunne sættes i gang. Udvalget var glade og lidt stolte, da de mange års bestræbelser endelig førte til en realisering..

Resultatet er så det, vi kan præsentere i dag. Et smukt byggeri, der er afstemt i respekt for den gamle kapelbygning og med en tilbygning, der på smukkeste måde bidrager til en flot helhed. Et særdeles smukt kirkerum med ca. 75 – 80 pladser – en passende størrelse, som er et supplement til de to hovedkirkers noget større kirkerum og antal pladser. Kirkeudstyret er moderne i sin stil og mobilt, der er ikke faste pladsopstillinger. Rummet kan altså indrettes fleksibelt i forhold til de mange aktiviteter, der er tiltænkt henlagt hertil.

Snart skal vi i gang med en renovering og istandsættelse af Frederikskirken indvendig. Vi er glade for, at vi i renoveringsperioden har Lyseng Kirke som et alternativ.